
Аҳолини рўйхатга олиш жараёнида географик хусусиятларнинг ўрни
Аҳоли ва уй-жой фондини рўйхатга олишнинг ўзига хос хусусиятларидан бири
географик хусусиятларнинг кенг қамровли таснифланиши мумкин бўлган
даражадир. Аҳолини рўйхатга олиш тоифасини аниқлагандан сўнг, ушбу
тўпламнинг географик жойлашувини ўрганиш мумкин бўлади.

Яшаш жойини «оддий яшаш жойи»ни аниқ топишдир. Агар мамлакат «одатда
яшайдиган аҳоли»дан рўйхатга олиш тоифаси сифатида фойдалана олмаса, унга
яқин бўлган баҳодан фойдаланиши керак. Одатда, яшаш жойи иложи борича, энг
кичик, маъмурий-худудий бўлиниш бирлиги асосида кодланиши ва географик
координаталарга боғланган бўлиши керак.

Оддий яшаш жойи аниқ географик манзил нуқталари ёки бундай координаталар
бўлмаса, аниқ ва тўлиқ почта манзилига геокодлаш учун координаталар
жуфтлигига кўп ўлчамли боғланишга эга бўлиши керак

Географик хусусиятларнинг мақсади — жадвалларни тузиш ва кўп ўлчамли
бирликларни ҳар қандай кичик географик ёки маъмурий бирлик даражасида
ҳисоблаш имкониятини таъминлаш ва агар иложи бўлса, координатали
бирликлар орқали ҳисоблашдир. Бу фойдаланувчиларнинг кўп ўлчамли таҳлил
қилиш учун зарур бўлган маълумотларга бўлган эҳтиёжларини қондириш учун
зарурдир. Рўйхатга олиш ва оддий яшаш жойини топиш ўртасидаги муносабатлар
доимий ва ажралмас бўлиши, алоҳида ёзувлар даражасида рўйхатга олиш
маълумотларининг бир қисми бўлиши керак.

Аҳолини рўйхатга олиш мақсадлари учун кўчаларга аниқ ажратилган мустаҳкам
қурилиш майдонини яратиш, бундай худуднинг бир қисми бўлмай туриб,
маҳаллий аҳоли томонидан ўзига хос ном берилган бир гуруҳ биноларни
шакллантириш, юқорида айтиб ўтилган иккита талабдан бирига жавоб
бермасдан, ҳеч ким яқин қўшни бинолардан 200 метрдан ортиқ бўлмаган бинолар
гуруҳини ташкил қилиди. Аҳоли пунктларини аниқлаш ва уларнинг чегараларини
белгилашда мамлакатлар учун умумий қўлланма бўлиб хизмат қилиш учун
мўлжалланган. Шунинг, учун ҳар бир мамлакатнинг шартлари ва амалиётига
мослашиш керак бўлиши мумкин. Юқорида келтирилган таърифга жавоб
берадиган аҳоли пунктларида яшамайдиган аҳоли алоҳида биноларда истиқомат
қилувчи деб таърифланади. Рўйхатга олиш учун турар-жой таърифи қандай
бўлишидан қатъи назар, у рўйхатга олиш материаллари ёки мета-маълумотда
батафсил тушунтирилиши керак.

Олимжон Абдуллаев
Ўзбекистон тумани статистика бўлими бошлиғи

2024-09-11 11:15:11